

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

Невпізнаний гість

Бібліографічний список літератури
до 140-річчя від дня народження Володимира Свідзінського

Хмельницький
2025

Пропонуємо до уваги користувачів бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Холодна тиша. Місяцю надламаний,
Зо мною будь і освяти печаль мою...

В. Свідзінський

Наш земляк, український поет, один з найяскравіших і найтрагічніших геніїв ХХ століття. «Поет мовчання», якого Василь Стус згадував поряд із Гьоте і Рільке, перекладач Арістофана і Овідія, спалений НКВС у 1941 році. Поета називають «внутрішнім емігрантом». Він не був репресований разом з іншими представниками «розстріляного відродження», став членом Спілки письменників, його квиток підписав сам Максим Горький. Проте виразною домінантою творчості є поезика мовчання.

Володимир Євтимович (Юхимович) Свідзінський народився 26 вересня (8 жовтня за новим стилем) 1885 в селі Маянів Вінницького повіту Подільської губернії, нині Тиврівського району Вінницької області. Батько Євтим Оксентійович – священик, мати Наталка Прохорівна – попівна. Закінчив 1899 року Тиврівське духовне училище. Навчався в Подільській духовній семінарії в Кам'янці-Подільському. Звільнено 25 серпня 1904 року з четвертого класу на прохання батька, переміщеного на той час до Лянцкоруня. 1906 року (як зазначає в анкетах Свідзінський, за іншими документами – 1907 року) вступив вільним слухачем на економічний відділ Київських вищих комерційних курсів, реорганізованих 1908 року в комерційний інститут. 1912 року в журналі «Українська хата» (№ 1) надруковано перший вірш Свідзінського – «Давно, давно тебе я жду...» 26 січня 1913 року закінчив навчання в інституті, але державних іспитів не складав і тому диплома про вищу освіту не здобув.

Повернувся до батька в с. Бабчинці (нині Могилів-Подільського району Вінницької області). На запрошення Подільської земської управи обстежив ткацький промисел: від 1 червня до 15 вересня 1913 об'їхав 16 населених пунктів Могилівського, Гайсинського, Балтського, Проскурівського, Ямпільського, Ольгопільського, Летичівського та Літинського повітів, зібравши відомості про 1607 господарств, що займалися ткацтвом. Нарис Свідзінського «Ткацький промисел» увійшов до книги «Кустарні промисли Подільської губернії».

У березні 1915 переїжджає до Житомира, працює у Волинській контрольній палаті: спочатку за наймом, від 3 червня 1915 канцелярським служителем, а з жовтня тимчасовим виконувачем обов'язків облікового урядовця. Свідзінського мобілізують до армії, наказом від 23 березня 1916 року призначають помічником контролера сьомого класу в управління польового контролю при штабі 7-ої армії, яка 1916 року воювала на терені Галичини (Теребовля, Чортків, Бучач, Галич, Станіслав), 1917 – переважно на території Подільської губернії. З осені 1917 до

весни 1918 штаб 7-ої армії перебував у Барі. 14 березня 1918 року Свідзінського, на його клопотання, відчислено з армії «на місце мирної служби у Волинську контрольну палату», але до Житомира Свідзінський не поїхав. Наказом від 10 червня 1918 його звільнено від служби в палаті.

Свідзінський переїжджає у Кам'янець-Подільський, з жовтня 1918 працює на посаді «редактора української мови» у видавничому відділі Подільської народної управи. В історичному архіві Хмельницької області зберігається прохання Володимира Свідзінського від 26 січня 1919 року зарахувати його вільним слухачем історико-філологічного факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету, де того часу викладали Іван Огієнко, Михайло Драй-Хмара, Євген Тимченко й інші відомі науковці та літератори. З встановленням у листопаді 1920 у Кам'янці-Подільському Радянської влади працює редактором у видавничому відділі народної освіти повітвиконкому.

У Кам'янці-Подільському Свідзінський одружився з народною вчителькою Зінаїдою Йосипівною Сулковською. 1921 у них народилася донька Мирослава. Від січня 1921 Свідзінський працює архіваріусом у Кам'янець-Подільському університеті (невдовзі – інститут народної освіти). У листопаді 1921 стає завідувачем архівів повітового комітету охорони пам'яток старовини, мистецтва та природи. В 1922 в Кам'янець-Подільській філії Державного видавництва України виходить перша збірка Свідзінського «Ліричні поезії». Науково-дослідна кафедра історії та економіки Поділля залучає Свідзінського до виявлення в архівах і музеях Кам'янця-Подільського графічного матеріалу подільських уніатських метрик, рукописних книг і стародруків. Свідзінський зареєстрував 337 метрик, із них 150 мали високохудожні заставки, літери, орнаменти, малюнки. Кілька випусків видання «Метрики XVIII в.» літографовано в майстерні Кам'янець-Подільського художньо-промислового технікуму імені Сковороди під керівництвом Володимира Гагенмейстера (укр. живописець, графік).

З початку 1923 до липня 1925 року Свідзінський – аспірант кафедри (підсекція соціальної історії), працював над темами «Селяни приватновласницьких маєтків Поділля в першій половині XIX століття», «Аграрні рухи на Поділлі в XX столітті», написав розвідку «Економічна еволюція господарства селян Тарнорудського маєтку», підготував доповідь «Боротьба подільських селян із польськими легіонерами в 1918 році, брав участь у комплексному (соціально-економічному, географічному, лінгвістичному, мистецтвознавчому) обстеженні села Панівці (Кам'янець-Подільський район).

У жовтні 1925 р. Свідзінський переїздить до Харкова, де працює літературним редактором у місячнику «Червоний шлях», від листопада 1930 – в газеті політуправління Українського військового округу «Червона армія». У січні – вересні 1932 працює в Техвидаві, потім знову повертається до редакції «Червоного шляху» (від 1936 – «Літературний журнал»). У Харкові Свідзінський видав другу поетичну збірку «Вересень» (1927). Остання прижиттєва збірка «Поезії» вийшла 1940 у Києві. Готував наступну збірку «Медобір». Багато перекладав із літератур народів СРСР, з французької, іспанської, польської мов.

Перша збірка поезії В. Свідзінського «Ліричні поезії» датована 1922 р. пізніше «Вересень» (1927) і «Поезії» (1940, за редакцією Юрія Яновського). Збережена О. Веретенченком збірка Свідзінського «Медобір» (вірші 1927–1936 й опубліковані в УРСР 1937–1940) видана у Мюнхені 1975. У перших збірках Свідзінський схилився до символізму, у двох останніх – помітні елементи сюрреалізму у поєднанні з доброю класичною формою. У творчості Свідзінський був далекий від актуальної йому сучасності, що й зумовило негативне ставлення офіційної радянської критики до нього, яка закидала йому перебування «поза часом і простором» і відчуженість його творчості, світовідчужування і світогляду від радянської доби. Важливе місце у творчості Свідзінського посідають казки за народними чи екзотичними мотивами, а також переклади з античних літератур (Гесіод, Езоп, Овідій, Арістофан) та з французької, німецької, польської та російської поезії.

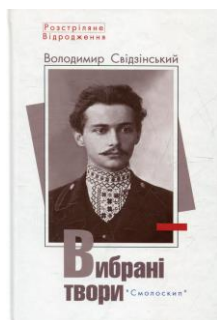
У перекладацькому доробку Свідзінського – твори двох античних, староукраїнської та дев'яти національних літератур (швейцарської – Г. Келлер; іспанської – де Вега; грузинської – А. Церетелі, К. Чічінідзе; білоруської – Я. Купала; французької – А. Барбюс, В. Гюго; вірменської – Д. Сасунський; польської – А. Міцкевич, Б. Прус; російської – А. Пушкін, М. Лермонтов, Н. Некрасов, Г. Петніков, Л. Топчій, Г. Литвак, Н. Ушаков, І. Тургенєв, М. Салтиков-Шчедрін, М. Горький, В. Іванов, В. Вішнєвський; ромської – Вано Хрустальо). 1939 року в його перекладі окремим виданням вийшли три комедії Арістофана.

Останні роки життя Володимира Свідзінського минули в трагічних обставинах. 27 вересня 1941 року в Харкові поета заарештував НКВД. Його звинуватили в антирадянській пропаганді та мали відправити на заслання. Існує свідчення, що Свідзінського та інших в'язнів не вивезли конвоєм на заслання, а помістили в закинутому будинку та підпалили. Це сталося в селищі Непокрите на Харківщині (за іншими джерелами поблизу х. Бутирки Уразовського р-ну (Курська, нині Белгородська обл., РФ). Так, радянська влада вбила Володимира Свідзінського 18 жовтня 1941 року.

30 березня 1964 року письменник був реабілітований посмертно за відсутністю складу злочину.

Матеріали взято із ресурсу «Вікіпедія» https://uk.wikipedia.org/wiki/Свідзінський_Володимир_Юхимович, «Енциклопедія історії України» (Київ, 2005. – Т. 9 : Прил – С. – С. 473-474.).

Твори В. Свідзінського в фондах Хмельницької ОУНБ

Б45154
84(4УКР)6
С24

Вибрані твори : поезія / В. Є. Свідзінський ;
упоряд. Е. Соловей. – Київ : Смолоскип, 2011. –
500 с. : фот. – (Розстріляне Відродження).

У2
С24

Поезії / В. Ю. Свідзинський. – Київ : Рад.
письменник, 1986. – 349 с. – (Бібліотека поета).

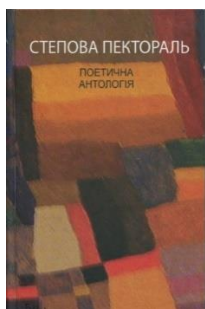
Б32803
84(4УКР)6
С24

Живуща вода: поезії : вибр. твори /
В. Ю. Свідзинський; авт. передм. В. Коломієць. –
Київ : Київ. правда, 2002. – 193 с.

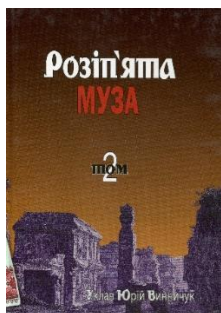
А40784 84(4У
4ХМЕ)6
С24

Тай-Зілля : зб. поезій / В. Є. Свідзінський. –
Кам'янець-Подільський : Друк. «Рута», 2015. –
332 с.

Б43294
84(4УКР)
С79

Умруть і небо, і земля...; У степу, по дощі... :
[вірші] / В. Свідзінський // Степова пектораль:
поет. антол. від Т. Г. Шевченка до наших днів. –
Одеса : «Маяк», 2011. – С. 68-69.

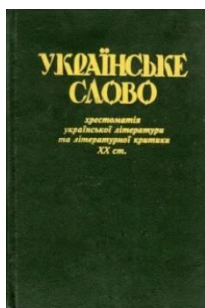
M1063-2
84(4Укр)6Р
64

Під голубою водою; Вранці іній як сніг; Сонце та ін. : [вірші] / В. Свідзінський // Розп'ята муза: Антологія українських поетів, які загинули насильницькою смертю: у 2 т. / уклад. Ю. Винничук. – Львів, 2011. – Т.2. – С. 208-214.

M874-2
83.3(4УКР)6
У45

[Поезії] // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : в 4-х кн. : навч. посіб. / упоряд. В. Яременко. – Київ, 2001. – Кн. 2. – С. 744-757.

B24678-1
83.3(4УКР)6
У45

[Поезії] // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : в 3-х кн. : навч. посіб. / упоряд. В. Яременко. – Київ, 1994. – Кн. 1. – С. 411-428.

**Електронні копії видань творів В. Свідзінського
в електронній бібліотеці
«Культура України» НБУ імені Ярослава Мудрого**

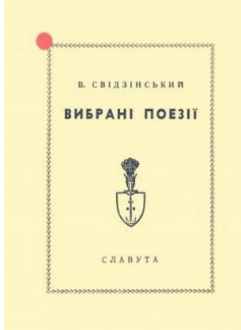
Поезії [Електронна копія] / В. Свідзінський ; [упоряд., передм. та комент. Е. С. Соловей] ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Електрон. текст. дані (1 файл : 71,2 Мб). – Харків : Фоліо, 2013 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016). – (Українська література. Колекція).

(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7616>)

Поезії [Електронна копія] / В. Свідзінський. – Електрон. текст. дані (1 файл : 25,2 Мб). – Львів : Рад. письменник, 1940 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7617>)

Вибрані поезії [Електронна копія] / В. Свідзінський ; вступ. ст. Я. Славутича. – Електрон. текст. дані (1 файл : 2,54 Мб). – Едмонтон : Славутич, 1961 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2016).

(URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7618>)

Література про Володимира Свідзінського

A44413
016:82.09(477.43)
Ч-74

Свідзінський Володимир Євтимович (Юхимович) // Члени Національної спілки письменників України: Хмельницька область : біобібліогр. довід. / Упр. культури, національностей, релігій та туризму Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. універс. наук. б-ка ; відп. за вип. К. А. Чабан ; ред. В. В. Маковська ; уклад. О. М. Шеїн. – Хмельницький, 2019. – С. 182-186.

П1239-1(4) 2019
908(477.43/.44)
П44

Завальнюк К. Володимир Свідзінський – будівничий архівної справи на Кам'янецьчині (1921 – 1925) // Подільська старовина : вісник держ. архіву Хмельниц. обл. – Хмельницький, 2019. – № 1 (4) 2019. – С. 98-102.

П1088-8(2017)
378.4(477.43)
З-41

Волковинська І. В. Міфопоетичний аналіз поезій В. Свідзінського «Пливить мої дні» // Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 8. – С. 52-53.

B48693
83.3(4УКР-
4ХМЕ)6
С60

Соловей Е. С. Невпізнаний гість. Доля і спадщина Володимира Свідзінського / Е. С. Соловей ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ, 2016. – 240 с. : фот. – (Державна програма).

63.3(4УКР-4ХМЕ)
П771(2013)
Р88

Горбатюк В. «Там, на рідній межі...»: Володимир Свідзінський: дитинство у Моломолинцях // Русалка Дністровая: літ.-краєзн. зб. – Вінниця, 2013. – С. 205-210.

- A40630
83.3(4УКР-ХМЕ)6
С24 Володимир Свідзінський: «Там, на рідній межі...» : літературний огляд / Хмельниц. обл. літ. музей ; передм. В. І. Горбатюк. — Хмельницький, 2015. — 36 с.
- Б 41684-2
83.3(4Укр)
Я 72 Яременко В. Час і простір поезії Володимира Свідзінського // В. Яременко «...Літератури дивна течія...» (праці 2001-2010 років). — Київ, 2011. — Кн. 2-га. — С. 357-402.
- Б36475
91.9:83.3(4УКР)
С24 Володимир Свідзінський (1885-1941) : біобібліогр. покажч. / Ін-т літ. ім. Т. Шевченка НАН України, Харк. держ. наук. б-ка ; уклад. Н.І. Полянська. — Київ, 2006. — 56 с.
- М980-3
83.3(4УКР)6
Д43 Дзюба І. Володимир Свідзінський // І. Дзюба. З криниці літ. — Київ, 2006. — Т. 3. — С. 439-466.
- М948-9
63.3(4УКР)
Е64 Соловей Е. С. Свідзінський Володимир Юхимович // Енциклопедія історії України : у 10 т. — Київ, 2005. — Т. 9 : Прил — С. — С. 473-474.
- A29328
91.28
У45 Український письменник Володимир Свідзінський (1885-1941) : біобібліогр. покажчик / М-во культури і мистецтв України, Харк. держ. наук. б-ка ; уклад. Н. І. Полянська. — Харків, 2002. — 83 с. — (Повернуті імена).
- Б33298
84(4УКР)
Л13 Лавріненко Ю. А. Володимир Свідзінський // Ю. А. Лавріненко. Розстріляне відродження: антологія 1917-1933 : поезія-драма, есей. — Київ, 2001. — С. 165-168.
- Б24041-1
83.3(4УКР)6
І-90 Володимир Свідзінський (1885-1941) // Історія української літератури : у 2-х кн. — Київ, 1994. — Кн. 1. 1910–1930-ті роки. — С. 334-345.
- Б24678-1
83.3(4УКР)6
У45 Дзюба І. Володимир Свідзінський (8 жовтня 1885 — 18 жовтня 1941) // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : в 3-х кн. : навч. посіб. / упоряд. В. Яременко. — Київ, 1994. — Кн. 1. — С. 402-410.
- М456-1
83.3(2=Укр)7
З-11 Никанорова О. Володимир Свідзінський // З порога смерті...: письменники України — жертви сталінських репресій. Вип. 1 / авт. кол.: Л. С. Бойко та ін. — Київ, 1991. — С. 386-388.

Соловей Е. «Час усе ставить на місця» / розмову вів О. Рарицький // Подолянин. — 2024. — № 42. — С. 4.

Коноверська А. Боляче, ніби спалили його знову... У Шпикові на Вінничині «українське козацтво» «збороло» поета «Розстріляного відродження» // Українська літературна газета. — 2024. — № 6. — С. 2.

Будзей О. Велике кохання великого поета : [перша дружина Володимира Свідзінського — Зінаїда Свідзінська] // Подолянин. — 2021. — 5 берез. — С. 6.

Поет мовчання : 135 років від дня народження Володимира Свідзінського // Шкільна бібліотека. — 2020. — № 10. — С. 8-10.

Ковалів Ю. Володимир Свідзінський // Слово і час. — 2019. — № 10. — С. 103-110.

Рарицький О. Володимир Свідзінський і шістдесятники: контексти осягання проблеми // Слово і час. — 2018. — № 10. — С. 34-47.

Головка Т. Мовні стратегії Володимира Свідзінського // День. — 2017. — 29 берез. — С. 10; Слово Просвіти. — 2017. — 23-29 берез. — С. 13.

Малюта І. В дорозі до Свідзінського // Літературна Україна. — 2016. — 20 жовт. — С. 7, 15.

Шпак В. Вогненна мить трагічної біографії : [до 75-річчя загибелі В. Свідзінського] // Урядовий кур'єр. — 2016. — 11 жовт. — С. 10.

Жиліна М. Метафорика і флористика : Біла акація в поезії Володимира Свідзінського «Темна» // Слово і час. — 2016. — № 7. — С. 63-72.

Соловей Е. Поет «ненадивляного світу» // Літературна Україна. — 2013. — 31 жовт. — С. 1, 8-9.

Токмань Г. Смерть коханої : діалог лірики Володимира Свідзінського і філософії Габріеля Марселя // Слово і час. — 2012. — № 11. — С. 53-67.

Коцарев О. Тихий поет і драматичний символ // Літературна Україна. — 2011. — 5 трав. — С. 7.

Соловей Е. «Зберігати вічно... до 1967 року» : (про слідчу справу Володимира Свідзінського) // Слово і час. — 2009. — № 9. — С. 14-23.

Токмань Г. Поетична мариністика Володимира Свідзінського // Слово і час. — 2009. — № 5. — С. 39-47.

Червак Б. Націоналізм професора Свідзінського // Українське слово. — 2009. — № 38. — С. 13.

Боровий В. Ми шукали до сонця броду // Дніпро. — 2008. — № 7-8. — С. 137-139.

Соколова В. Художня функція риторичних фігур у поезії В. Свідзінського // Слово і час. — 2007. — № 11. — С. 13-18.

Рарицький О. В. Свідзінський повернувся в Кам'янець :
«Постконференційні» зауваги // Слово і час. – 2007. – № 1. – С. 92-93.

Мацько В. Поет загинув у полум'ї // Подільський кур'єр. – 2007. – 18-24січ.

*Підготувала Лілія Купчинська,
провідний бібліограф відділу наукової
інформації та бібліографії Хмельницької ОУНБ*